

'EEN WOORD VOL VAN PROBLEMATIEK'

“Groot-Nederlanders zoeken in het verleden naar legitimiteit om hun droom van een unie waar te maken”, schrijft Nele Gaasbeek in dit nummer van de Mededelingen. Grootneerlandisme als een uiting van nostalgie? Dan zouden we onder het begrip ‘unie’ de hereniging moeten verstaan van wat ooit bij elkaar hoorde, de Bourgondische Nederlanden bijvoorbeeld. Peter Debrabandere heeft zo zijn bedenkingen bij de term ‘hereniging’.¹

Die steunt volgens hem op *“de foute veronderstelling dat er ooit een exclusief Nederlands-Vlaamse eenheid geweest is, die nu hersteld zou kunnen of moeten worden”*. Een neutralere term, stelt hij nog, is ‘eenmaking’, die een ‘hedendaagse motivatie’ inhoudt in plaats van een ‘historische’. De discussie herinnert mutatis mutandis aan die tussen de Duitsers in 1990. Het samengaan van West- en Oost-Duitsland gold als ‘Wiedervereinigung’, de herstelling van een eenheid die in de periode 1945-49 verloren was gegaan. Critici hadden het over een aansluiting van de DDR bij de Bondsrepubliek Duitsland, die verder haar rol bleef spelen op het Europese toneel zonder zichzelf politiek-economisch te moeten aanpassen.

Zou de ‘eenmaking’ van Vlaanderen en Nederland naar analogie met de Duitse kwestie betekenen dat beide een staatkundig huwelijk als gelijkwaardige partners aangaan? De Friese hoogleraar en toenmalige CDA-politicus Andries Postma noemde Vlaanderen in 1997 alvast een ‘attractieve bruid’.² Volgens hem zouden Vlaanderen en Nederland twintig jaar later *“in een nieuwe staatkundige structuur samen gaan werken”*. Of zou ‘eenmaking’ betekenen dat Vlaanderen opgeslorpt wordt door een groter geworden Nederland? De Nederlandse auteur Multatuli had al in de jaren ’70 van de 19de eeuw geopperd *“dat België in tweeën of drieën uiteen zou vallen, al winnen de Vlamingen niet bij het ruilen van Brussel met Den Haag”*. Het opiniestuk van Postma lokte aan beide zijden van de spreek-

woordelijke kloof tussen Essen en Roosendaal heel wat reacties uit. Ze weerspiegelden wat de Nederlandse historicus Pieter Geyl (1877-1966), belijder van de Groot-Nederlandse gedachte, in een voordracht vlak na de Tweede Wereldoorlog had gezegd: *“Wanneer ik zeg Groot-Nederlandse cultuurgemeenschap, dan spreek ik een woord uit dat vol zit van problematiek”*.

Het hedendaagse debat over samenwerking tussen Vlaanderen en Nederland klinkt niet meer zo romantisch als datgene wat het beeld oproept van de *“Nederlandse stam waarvan Nederlandsprekenden afstammen”* (Gaasbeek). Verstomd zijn ook de ‘Dietsche Stemmen’ zoals het *Tijdschrift voor Nederlandsche Stambelangen* in de jaren ’10 van vorige eeuw nog heette. Een van die stemmen was de Vlaamse dichter René De Clercq (1877-1932). Voor hem vormde een zelfstandig Vlaanderen een *“tussenstap naar een politiek Groot-Nederland”*.³

De discussie over ‘unie’, ‘hereniging’ of ‘eenmaking’ zou eindeloos kunnen doorgaan. Het is intussen vooral van belang dat – zoals Debrabandere nog schrijft – *“Nederland en Vlaanderen ontdekken dat ze veel van elkaar kunnen opsteken, dat samenwerking tot betere resultaten leidt, tot grotere commerciële, sportieve of culturele successen, tot een betere positie tegenover de concurrentie buiten het Nederlandse taalgebied”*.

Dirk Rochtus | voorzitter van het ADVN

(1) P. Debrabandere, *Van samenwerking naar eenmaking*, in: K. Luyckx (red.), *Het grote misverstaan. Nadenken over de hereniging van de Nederlanden*, 2023.

(2) A. Postma, *Vlaanderen is Nederlands natuurlijke bondgenoot*, in: *De Standaard*, 14 mei 1997.

(3) K. Hulpiau, *De Clercq, René*, 2025, op: <https://encyclopedievlaamsebeveiging.be>.